

УДК 32 (327)

**УЧАСТЬ УКРАЇНИ
У МІЖНАРОДНІЙ МИРОТВОРЧІЙ
ДІЯЛЬНОСТІ В РОКИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ****UKRAINE'S PARTICIPATION IN
INTERNATIONAL PEACEKEEPING
ACTIVITIES IN THE YEARS OF INDEPENDENCE****Кравченко Н. Б.,**

кандидат історичних наук, доцент кафедри
міжнародних відносин і суспільних наук,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України (Київ, Україна),
e-mail: nataly_kyiv@i.ua,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8776-000X>**Kravchenko N. B.,**

PhD, Associate Professor Department of International
Relations and Social Sciences National University of
Life and Environmental Sciences of Ukraine
(Kyiv, Ukraine), e-mail: nataly_kyiv@i.ua,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8776-000X>

У статті, базуючись на нормативно-правових документах, що регулюють участь України у миротворчій діяльності та поточних електронних архівах відповідних відомств, аналітичних оглядах, розглянуто становлення та розвиток миротворчої діяльності України. Досліджено стратегію участі України у миротворчій діяльності. Визначено проблемні питання миротворчої діяльності України.

Ключові слова: міжнародна миротворча діяльність, міжнародна безпека, незалежна Україна.

The article, based on legal documents governing Ukraine's participation in peacekeeping activities and current electronic archives of relevant agencies, analytical reviews, considers the formation and development of peacekeeping activities in Ukraine. The strategy of Ukraine's participation in peacekeeping activities is studied. Problematic issues of peacekeeping activity in Ukraine have been identified.

Keywords: international peacekeeping activities, international security, independent Ukraine.

Участь України у міжнародній миротворчій діяльності має ключове значення для нашої держави, тому що вона розглядається як засіб зміцнення національної безпеки через створення стабільного зовнішньополітичного середовища і водночас як внесок України у зміцнення системи глобальної безпеки у світі. Продовження активної участі держави в міжнародній миротворчій діяльності позитивно впливатиме на зміцнення авторитету та поліпшення іміджу України на світовій арені як надійного, передбачуваного партнера і контрибутора міжнародної безпеки та стабільності, сприятиме подальшому розвитку співробітництва з євроатлантичними та регіональними структурами безпеки. Для України миротворча діяльність є невід'ємною складовою євроінтеграційного курсу, оскільки доповнює процес внутрішньодержавних перетворень щодо комплексної і всеохоплюючої інтеграції України в європейську та євроатлантичну спільноту. Тому дослідження ролі і місця України у міжнародній миротворчій діяльності є доречною і актуальною на сьогодні проблемою.

Джерельну базу дослідження склали Закон України «Про участь України в міжнародних опе-

раціях з підтримання миру і безпеки», «Стратегія міжнародної миротворчої діяльності України» та інші нормативно-правові документи, що регулюють миротворчу діяльність України в роки незалежності, а також матеріали поточних електронних архівів офіційних сайтів Посольства України в США, Міністерства Оборони України, Спеціального миротворчого центру Національної академії внутрішніх справ, Місії України в НАТО. Дослідженню означеної проблеми присвячені численні публікації вчених, аналітиків, оглядачів: Малин В., Поліщук М., Ханеко С., Шелест Г. тощо. Грунтуючись, частково, на роботах згаданих вище авторів, а також на нормативно-правових документах, що регулюють участь України у миротворчій діяльності та поточних електронних архівах відповідних відомств, у запропонованій розвідці зроблено спробу розкрити участь України у міжнародній миротворчій діяльності в роки незалежності.

За роки незалежності Україна здійснила вагомий внесок у справу зміцнення миру і стабільності в європейському регіоні та у світі в цілому, долучаючись до участі в миротворчій діяльності в рамках Організації Об'єднаних Націй (ООН), місіїх Організації з питань безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ), заходах НАТО, в тому числі і в у рамках програми «Партнерство заради миру», інших міжнародних організацій, багатонаціональних сил. Участь України включає в себе весь спектр миротворчої діяльності: превентивну дипломатію (Preventive Diplomacy), встановлення миру (або миробудівництво /постконфліктне/, Peacebuilding), сприяння миру (або миротворчість, Peacemaking), підтримання миру (Peacekeeping), примушення до миру (Peace Enforcement).

Участь незалежної України у миротворчій діяльності розпочалася із звернення Генерального секретаря ООН до Уряду України з проханням надіслати батальйон Збройних Сил України в Боснію і Герцеговину для участі в операціях Миротворчих Сил Організації Об'єднаних Націй у зонах конфліктів на території колишньої Югославії. Враховуючи зобов'язання України згідно із Статутом ООН (995_010) [17] виконувати рішення Ради Безпеки ООН, надавати у її розпорядження збройні сили, допомогу і відповідні засоби обслуговування, необхідні для підтримання миру і безпеки, вважаючи, що участь України в забезпеченні припинення вогню в Боснії і Герцеговині відповідає інтересам підтримання миру і безпеки на Європейському континенті, виходячи з статті 2 Закону України «Про Збройні Сили України» [1], де вказується, що правовою основою діяльності Збройних Сил України є, в тому числі, і міжнародні договори України, - 3 липня 1992 року Верховна Рада України затверджує Постанову «Про участь батальйону Збройних Сил України в Миротворчих Силах Організації Об'єднаних Націй у зонах конфліктів на території колишньої Югославії» [15]. Для участі у миротворчій операції Постановою передбачалось виділити батальйон чисельністю до 420 військовослужбовців із складу Збройних Сил України [15]. Тривалий час саме цей регіон залишався основним для за-

стосування миротворчого потенціалу України під егідою різних міжнародних організацій.

Протягом 3 тижнів було створено перший український миротворчий підрозділ — 240-й окремий спеціальний батальйон, у формуванні якого брала участь фактично вся Україна. 15 липня 1992 року два літаки з українськими миротворцями здійснили виліт з дніпропетровського аеродрому у напрямку Боснії. Передова група налічувала 42 військовослужбовця. Після приземлення у Сараєво українські миротворці одразу опинилися в епіцентрі бойових дій, адже місто і аеродром обстрілювали артилерія та снайпери. Через багато років, у 2013-му, саме ця дата буде визначена Верховною Радою України Днем українських миротворців з подальшим щорічним відзначенням його на державному рівні [14].

З 1992 року близько 45 тисяч військовослужбовців ЗС України взяли участь у 27-ми міжнародних операціях та місіях у різних регіонах планети. Зокрема: в операціях ООН на території колишньої Югославії (у Хорватії, Косово, Македонії, Східній Славонії), в Анголі, Гватемалі, Таджикистані, Афганістані, Кувейті, Лівані, Судані, Кот-Д'Івуарі, Сьєрра-Леоне, Ефіопії та Еритреї, Грузії; в операціях НАТО в Боснії та Герцеговині, Косово, Іраку, операціях «Океанський щит» та «Активні зусилля»; у місіях ОБСЄ в Косово та Грузії; в операції ЄС «АТАЛАНТА»; у багатонаціональних силах в Іраку, гуманітарній місії в Кувейті, Міжнародних силах сприяння безпеці в Ісламській Республіці Афганістан [5].

За всю сучасну історію вітчизняної армії наймасштабнішою була українська миротворча місія в Іраку, в рамках якої підрозділи Збройних Сил України у 2003-2008 роках брали участь в Іракській війні в складі коаліційних військ під проводом США. За цей період до процесу встановлення миру і стабільності в Іраку було задіяно 1690 українських військовослужбовців, 18 з яких загинуло і понад 40 отримали поранення. Українські миротворці виконували свої обов'язки пліч-о-пліч з польськими і американськими військовими. Щоб уникнути ворожого радіо-прослуховування, в ході іракської кампанії українські військові спілкувалися через радіозв'язок лише українською мовою, використовуючи кодові українські слова, оскільки у цій країні англійську і російську добре розуміли. Як потім зізнавалися українські ветерани, які пройшли Ірак, рідна мова неодноразово рятувала їм життя під час конфлікту [14].

На сьогодні, 347 військовослужбовців Збройних Сил України виконують завдання в 8 міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки у 6 країнах світу та районі Аб'ей, а саме: в Місії ООН зі стабілізації у Демократичній Республіці Конго, Місії ООН у Косово, в Місії ООН у Південному Судані, в складі Тимчасових сил ООН із забезпечення безпеки в Аб'ей та Сил ООН з підтримання миру на Кіпрі, в складі Багатонаціональних сил KFOR у Косово та Тренувально-дорадчої місії НАТО «Рішуча підтримка» в Ісламській Республіці Афганістан, а також Спільних миротвор-

чих сил в зоні безпеки Придністровського регіону Республіки Молдова [8].

На постійній основі за кордоном виконують завдання два національні контингенти і національний персонал [7]:

Перший контингент — 18-й окремий вертолітний загін — дислокується та виконує завдання на Африканському континенті у складі Місії ООН зі стабілізації у Демократичній Республіці Конго з березня 2012 року. Його загальна чисельність — 250 осіб. На озброєнні підрозділу перебуває 8 вертольотів (4 бойових Мі-24 та 4 транспортних Мі-8).

Завдання 18-го окремого вертолітного загону Місії ООН — проводити повітряну розвідку і спостереження, надавати вогневу підтримку наземним силам ООН, забезпечувати медичне транспортування й евакуацію поранених. Крім того, екіпажі Мі-8 щоденно перевозять персоналу Місії й вантажі, що є важливим елементом забезпечення її життєдіяльності.

Другим національним контингентом є інженерний підрозділ, який виконує завдання у складі сил KFOR у Косово. 40 фахівців уможливають свободу пересування територією Косова, виконують окремі заходи з інженерного обладнання місць розташування військ і розмінування місцевості в інтересах багатонаціональних підрозділів.

Найчастіше українські військові у складі миротворчих операцій виконують такі завдання [7]: патрулювання зони відповідальності, збір та аналіз інформації;

транспортування особового складу, пошуково-рятувальна операція та медична евакуація; моніторинг процесу роззброєння, демобілізації та реінтеграції усіх озброєних угруповань; розвідка, розмінування та знешкодження вибухонебезпечних предметів; сприяння у наданні гуманітарної допомоги; супроводження гуманітарних вантажів; ведення інженерної розвідки шляхів руху, об'єктів та місцевості; моніторинг процесу роззброєння, демобілізації, реінтеграції.

Також Україна є єдиною країною серед держав-партнерів НАТО, яка брала участь в усіх основних операціях та місіях Альянсу. На даному етапі український національний контингент та персонал виконують завдання у складі Місії багатонаціональних сил НАТО у Косово, Республіка Сербія та Тренувально-дорадчої Місії НАТО «Рішуча підтримка» в Ісламській Республіці Афганістан. Крім цього, триває робота із приєднання України до участі в Місії НАТО в Іраку та Операції НАТО «Морський охоронець» [4].

Окремо стоїть участь українських військовослужбовців у складі Українсько-польського батальйону (УкрПолбату) та Литовсько-польсько-української бригади (ЛитПолУкрбригу). У 1997 році Україна та Польща підписали Угоду у справі створення спільної військової частини для участі в міжнародних миротворчих і гуманітарних операціях під егідою міжнародних організацій [19]. (втратила чинність у 2011 р.). Відповідно до Угоди було створено спільний військовий миротворчий батальйон, здатний брати участь у міжнародних миротворчих

операціях під егідою ООН або ж у операціях багатонаціональних сил, створюваних за згодою Ради Безпеки ООН. У 2000–2010 батальйон перебував в Косово в складі місії НАТО (KFOR).

Литовсько-польсько-українська бригада була створена у 2014 році на основі Угоди між Кабінетом Міністрів України та урядами Литви і Польщі. Метою створення зазначалось покращення співробітництва між трьома країнами та забезпечення національного внеску до багатонаціональних військових формувань високого рівня готовності (Резервні угоди ООН, Бойові тактичні групи ЄС, Сили реагування НАТО), а також міжнародних операцій з підтримання миру і безпеки під егідою ООН, ЄС, НАТО та інших міжнародних організацій у сфері безпеки на основі мандату Ради Безпеки ООН та у разі схвалення Парламентами країн-учасників [11].

Важливим компонентом у здійсненні миротворчої діяльності України є поліцейський персонал місій. Статтею 4 Закону України «Про Національну поліцію» передбачена участь поліцейських в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки [16]. В свою чергу, національний контингент і національний персонал комплектуються громадянами України, зокрема поліцейськими, які мають необхідну професійну і психологічну підготовку (Стаття 5) [2]. Правові та організаційні засади щодо участі національного персоналу МВС України у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки визначені Положенням про національний персонал МВС України [13]. До складу національного персоналу належать працівники Спеціального миротворчого підрозділу МВС України, Кінологічного миротворчого підрозділу МВС України, інших миротворчих підрозділів МВС України, а також окремі працівники, направлені для роботи в підрозділах міжнародної цивільної поліції ООН, інших міжнародних організацій або тих, що створені на підставі двосторонніх чи багатосторонніх міжнародних договорів України, як експерти з поліцейських питань [9; 13].

Враховуючи багаторічний досвід Спеціального миротворчого центру з відбору, підготовки та направлення представників МВС України до міжнародних операцій з підтримання миру і безпеки Урядом України та керівництвом МВС України було доручено на базі НАВС здійснити міжнародну сертифікацію спеціалізованих навчальних курсів з підготовки міжнародних поліцейських для участі в миротворчих операціях ООН. У 2013 році було отримано відповідний Сертифікат [9]. Шлях становлення миротворчого руху правоохоронців з України нерозривно пов'язаний з Національною академією внутрішніх справ. В 1994 році перші тестування кандидатів і перші підготовчі збори проводились на базі Української академії внутрішніх справ. З того часу жоден миротворець не направляється до місії без відповідної підготовки та навчання у Спеціальному миротворчому центрі НАВС [9]. Для роботи в складі національного персоналу та для участі в операції з підтримання миру і безпеки працівник звільняється від займаної посади за останнім місцем проходження служби та

призначається на відповідну посаду перемінного складу СМЦ НАВС. На період участі у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки національний персонал перебуває в оперативному підпорядкуванні Департаменту кадрового забезпечення МВС України [16].

До завдань національного персоналу належать: 1. Нагляд за дотриманням прав людини згідно з міжнародного визнаними нормами та мандатом відповідної місії. 2. Виконання функцій з підтримання правопорядку та боротьби зі злочинністю згідно з мандатом відповідної місії. 3. Надання консультативних послуг у галузі правоохоронної діяльності, реформування системи місцевих судових та правоохоронних органів згідно з мандатом відповідної місії. 4. Відбір та підготовка кадрів для місцевих правоохоронних органів згідно з мандатом відповідної місії [9].

З 1994 року понад 2500 працівників міліції та військовослужбовців внутрішніх військ брали участь у миротворчій діяльності: в складі місій ООН у колишній Югославії, Боснії та Герцеговині, у Східній Славонії (Хорватія), Македонії, Анголі, Грузії, Судані, Східному Тиморі, ДР Конго, Ліберії, Котд'Івуарі, на Кіпрі та у Південному Судані, Косово (кінологічний підрозділ); у складі місій ОБСЄ – в Югославії та у Хорватії; у складі місій ЄС – у Боснії та Герцеговині і в Македонії [9].

Наразі національний персонал МВС України бере участь в 4 міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки [10]: у Конго (04 особи, які виконують обов'язки у складі поліції ООН); на Кіпрі (8 працівників, з них 2-є жінок. Двоє офіцерів працюють у Головному Штабі Місії, один з них перебуває на посаді заступника Командира поліцейського компоненту Місії, інша співробітниця відповідає за напрямом кадрового забезпечення поліцейського компоненту Місії, четверо перебувають на керівних посадах в секторах Місії та один на посаді патрульного офіцера); у Косово (неозброєний миротворчий персонал з числа працівників МВС складає 2 особи); Південному Судані (станом на 01 лютого 2020 року становить 28 осіб, досвідчених представників МВС України направлених для проходження служби в місію Урядом України).

Закон України «Про участь України в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки» від 23 квітня 1999 року став першим комплексним документом, де було визначено ключові позиції України щодо участі у миротворчій діяльності [2]: «Усвідомлюючи свою відповідальність у справі підтримання міжнародного миру і безпеки, враховуючи зобов'язання України як держави - члена Організації Об'єднаних Націй (далі - ООН) подавати допомогу ООН в діях, що провадяться відповідно до Статуту ООН, а також зобов'язання як держави - члена Організації з безпеки і співробітництва в Європі (далі - ОБСЄ) конструктивно співробітничати у використанні всього діапазону можливостей ОБСЄ для запобігання конфліктам та для їх розв'язання, дотримуючись основних напрямів державної політики щодо участі України в удосконаленні та розвитку загальноєвропейської та між-

народних систем колективної безпеки, а також у рамках конструктивного партнерства з Організацією Північноатлантичного договору (далі - НАТО) та іншими міжнародними організаціями у сфері безпеки, Україна розглядає участь у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки як важливу складову своєї зовнішньої політики».

Цей Закон визначив правові, організаційні та фінансові засади щодо участі України в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки, а також порядок направлення Україною військового та цивільного персоналу, організації його підготовки та забезпечення.

А 15 червня 2009 року була затверджена «Стратегія міжнародної миротворчої діяльності України», що визначила пріоритетні цілі участі держави у міжнародній миротворчій діяльності, завдання та механізми реалізації національних інтересів у цьому процесі.

У «Стратегії» наголошувалось, що участь України у міжнародній миротворчій діяльності забезпечує активну її присутність у світових політичних процесах і є одним з основних напрямів державної політики з питань національної безпеки. А в силу значимості миротворчої діяльності у забезпеченні міжнародного миру та створенні сприятливих зовнішніх умов для розвитку і безпеки нашої держави, Україна має й надалі залишатися активним її учасником та розширювати свою участь у міжнародних миротворчих операціях як одній із найбільш результативних форм міжнародної миротворчої діяльності та набувати досвід міжнародної миротворчої діяльності.

У «Стратегії» визначено [18]:

пріоритетні цілі участі України у міжнародній миротворчій діяльності:

1) збереження та розширення активної присутності України у міжнародній діяльності, спрямованій на підтримання миру і безпеки;

2) підвищення міжнародного авторитету України та підтвердження її прагнень до інтеграції в європейський та євроатлантичний безпековий простір;

3) забезпечення реалізації національних інтересів;

три рівні пріоритетності миротворчих операцій, що мають враховуватись під час підготовки пропозицій щодо участі України у міжнародних миротворчих операціях:

перший - операції, які проводяться в регіонах, що є ключовими для національних інтересів України;

другий операції, які проводяться спільно з міжнародними партнерами України, співпраця з якими сприяє європейській та євроатлантичній інтеграції нашої держави;

третій - інші операції, в рамках яких українські миротворці роблять внесок у зусилля міжнародної спільноти з підтримання миру і стабільності.

Правовою основою Стратегії та її реалізації є Конституція України (254к/96-ВР), Закони України «Про основи національної безпеки України» (964-15), «Про участь України в міжнародних миротворчих операціях» (613-14) та «Про порядок

направлення підрозділів Збройних Сил України до інших держав» (1518-14), інші закони та міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та інші нормативно-правові акти України.

Серед проблемних питань миротворчої діяльності України спостерігається значне зменшення участі України в миротворчих операціях під егідою різних міжнародних організацій, що пов'язано не лише з подіями на Сході України. Так пік української присутності спостерігався у 2001 році, коли 1536 українських військових, поліцейських та спостерігачів брали участь в операціях ООН. З 2005 року українська участь в таких операціях скоротилась майже вдвічі. У тому ж 2005 році зі складу багатонаціональних сил в Іраку було виведено більш ніж 1500 українських військовослужбовців [21, с. 6]. Найменша кількість українських миротворців в складі ООН спостерігається зараз – 347 представників [8].

Спостерігається також і постійне зменшення кількості представників правоохоронних органів України, які беруть участь у миротворчих місіях. Якщо у 2014 році в місіях під егідою різних організацій брали участь 88 правоохоронців, то у 2017 році їх було лише 48 [21, с. 6].

Також фіксується низький рівень залученості жінок до миротворчої діяльності України. Відповідно до відповіді Генерального штабу ЗСУ України, у період з 2014 по 2017 рік жінки-військовослужбовці не брали участі у складі національних контингентів. За цей період загалом 5 жінок брали участь у складі національного персоналу на посадах військових спостерігачів та офіцерів штабів місій: а саме у Місії ООН у Косово (1 особа), Місії ООН зі стабілізації у Демократичній Республіці Конго (3 особи) та Місії ООН у Лівані (1 особа). За інформацією наданою Міністерством внутрішніх справ, у період 2014-2017 рр. у складі національного персоналу МВС України у міжнародних операціях з підтримки миру та безпеки перебувало 15 жінок-правоохоронців [21, с. 12].

Сьогодні три українських жінки-військовослужбовці проходять службу на посадах миротворчого персоналу в складі Місії ООН зі стабілізації в Конго (спостерігач), Місії ООН у Республіці Південний Судан (штабний офіцер) та Спільних миротворчих силах у зоні безпеки Придністровського регіону Республіки Молдова (спостерігач) [6].

До негативних чинників залучення українського контингенту до миротворчих місій під егідою ООН можна віднести те, що ця участь призводить не тільки до санітарних бойових втрат, але й до численних захворювань осіб. Країни, у яких здійснювалися миротворчі місії військовослужбовцями Збройних сил України (Ліван, Сьєрра-Леоне, Конго, Ефіопія), епідемічні щодо багатьох захворювань (чума, холера, лепра, жовта лихоманка, СНІД, вірусний гепатит А, тропічна малярія, спирохетози та риккетсіози). Небезпеку також становлять отруйні комахи і тварини [12].

Іноді трапляються прикрі ситуації за участі український миротворців, які негативно вплива-

ють на імідж країни в цілому. Серед миротворчого контингенту іноді фіксуються правопорушення, найчастіше з яких це розкрадання пального, вилучення продуктів харчування з раціону військових для їхнього подальшого перепродажу місцевому населенню. Також існує прикра практика одержання хабарів за успішне проходження конкурсу серед охочих вдягнути блакитні шоломи [3].

Так, наприклад, ООН вимагала від України достроково вивести свій миротворчий контингент з Лівану через звинувачення у фінансових правопорушеннях. Українському оборонному відомству потрібно було докласти неймовірних зусиль, зокрема, провести значну кількість заходів, спрямованих на запобігання подібних ситуацій у майбутньому, щоб довести керівництву ООН здатність українських військовослужбовців виконувати поставлені завдання без подібних правопорушень [20].

Висновки. Таким чином, за роки незалежності Україна долучалась до участі у міжнародній миротворчій діяльності в рамках ООН, місіях ОБСЄ, НАТО, інших міжнародних організацій, багатонаціональних сил. Участь України включає в себе весь спектр миротворчої діяльності: превентивну дипломатію, встановлення миру (миробудівництво), сприяння миру (миротворчість), підтримання миру, примушення до миру.

Першою миротворчою операцією для України стала участь батальйону Збройних Сил України в Миротворчих Силах ООН у зонах конфліктів на території колишньої Югославії (1992). Тривалий час саме цей регіон залишався основним для застосування миротворчого потенціалу України під егідою різних міжнародних організацій. За всю сучасну історію вітчизняної армії наймасштабнішою була українська миротворча місія в Іраку, в рамках якої підрозділи Збройних Сил України у 2003-2008 роках брали участь в Іракській війні в складі коаліційних військ під проводом США.

З 1992 року близько 45 тисяч військовослужбовців ЗС України взяли участь у 27-ми міжнародних операціях та місіях у різних регіонах планети. На сьогодні, 347 військовослужбовців Збройних Сил України виконують завдання в 8 міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки у 6 країнах світу та районі Аб'ей. На постійній основі за кордоном виконують завдання два національні контингенти і національний персонал (Конго, Косово).

Україна є єдиною країною серед держав-партнерів НАТО, яка брала участь в усіх основних операціях та місіях Альянсу. Також українські військовослужбовці долучались до участі у складі Українсько-польського батальйону (УкрПолбату) та Литовсько-польсько-української бригади (ЛитПолУкрбригу).

Найчастіше українські військові у складі миротворчих операцій виконують такі завдання: патрулювання зони відповідальності, збір та аналіз інформації; транспортування особового складу, пошуково-рятувальна операція та медична евакуація; моніторинг процесу роззброєння, демобілізації та реінтеграції усіх озброєних угруповань; розвідка, розмінування та знешкодження вибухонебезпеч-

них предметів; сприяння у наданні гуманітарної допомоги; супроводження гуманітарних вантажів; ведення інженерної розвідки шляхів руху, об'єктів та місцевості; моніторинг процесу роззброєння, демобілізації, реінтеграції.

Важливим компонентом у здійсненні миротворчої діяльності України є поліцейський персонал місій. З 1994 року понад 2500 працівників міліції та військовослужбовців внутрішніх військ брали участь у миротворчій діяльності: в складі місій ООН, ОБСЄ, ЄС. Наразі національний персонал МВС України бере участь в 4 міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки (Конго, Кіпр, Косово, Судан). З 1994 році миротворці проходять відповідну підготовку та навчання у Спеціальному миротворчому центрі Національної академії внутрішніх справ.

До завдань національного персоналу належать: нагляд за дотриманням прав людини згідно з міжнародного визнаними нормами та мандатом відповідної місії; виконання функцій з підтримання правопорядку та боротьби зі злочинністю згідно з мандатом відповідної місії; надання консультативних послуг у галузі правоохоронної діяльності, реформування системи місцевих судових та правоохоронних органів згідно з мандатом відповідної місії; відбір та підготовка кадрів для місцевих правоохоронних органів згідно з мандатом відповідної місії.

Першим комплексним документом, де було визначено ключові позиції України щодо участі у миротворчій діяльності став Закон України «Про участь України в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки» від 23 квітня 1999 року, який націлював на співробітництво у справі підтримання міжнародного миру і безпеки в рамках ООН, ОБСЄ, НАТО, іншими міжнародними організаціями. Участь України у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки розглядалась як важлива складова зовнішньої політики.

15 червня 2009 року була затверджена «Стратегія міжнародної миротворчої діяльності України», що визначила пріоритетні цілі участі держави у міжнародній миротворчій діяльності, завдання та механізми реалізації національних інтересів у цьому процесі, три рівні пріоритетності миротворчих операцій, що мають враховуватись під час підготовки пропозицій щодо участі України у міжнародних миротворчих операціях.

У «Стратегії» наголошувалось, що участь України у міжнародній миротворчій діяльності забезпечує активну її присутність у світових політичних процесах і є одним з основних напрямів державної політики з питань національної безпеки. А в силу значимості миротворчої діяльності у забезпеченні міжнародного миру та створенні сприятливих зовнішніх умов для розвитку і безпеки нашої держави, Україна має й надалі залишатися активним її учасником та розширювати свою участь у міжнародних миротворчих операціях як одній із найбільш результативних форм міжнародної миротворчої діяльності та набувати досвід міжнародної миротворчої діяльності.

Серед проблемних питань миротворчої діяльності України спостерігається значне зменшення участі України в миротворчих операціях під егідою різних міжнародних організацій, що пов'язано не лише з подіями на Сході України. Зокрема, кількість українських миротворців під егідою ООН з 1536 у 2001 році зменшилась до 347 у 2019 році.

Спостерігається також і постійне зменшення кількості представників правоохоронних органів України, які беруть участь у миротворчих місіях. Якщо у 2014 році в місіях під егідою різних організацій брали участь 88 правоохоронців, то у 2017 році їх було лише 48.

Також фіксується низький рівень залученості жінок до миротворчої діяльності України. у період з 2014 по 2017 рік жінки-військовослужбовці не брали участі у складі національних контингентів. У період 2014-2017 рр. у складі національного персоналу МВС України у міжнародних операціях з підтримки миру та безпеки перебувало 15 жінок-правоохоронців. Наразі три українських жінки-військовослужбовці проходять службу на посадах миротворчого персоналу в складі Місії ООН зі стабілізації в Конго (спостерігач), Місії ООН у Республіці Південний Судан (штабний офіцер) та Спільних миротворчих силах у зоні безпеки Придністровського регіону Республіки Молдова (спостерігач).

До негативних чинників залучення українського контингенту до миротворчих місій під егідою ООН можна віднести те, що ця участь призводить не тільки до санітарних бойових втрат, але й до численних захворювань опісля.

Іноді трапляються прикрі ситуації за участі український миротворців, які негативно впливають на імідж країни в цілому (розкрадання пального, харчів, спекуляція, хабарі).

Список використаних джерел

1. Закон України «Про Збройні Сили України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12#Text>
2. Закон України «Про участь України в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/613-14#Text>
3. Малин В. Время стучать касками // Інтернет-газета Трибуна. – 2005. – 24 ноября. – <http://tribuna.com.ua/news/2005/11/24/39223/>.
4. Місія України при НАТО. Участь України у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки під проводом Альянсу, Силах реагування НАТО та навчаннях [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nato.mfa.gov.ua/ukrayina-ta-nato/uchast-ukrayini-u-mirotvorchi-operaciyah-pid-provodom-alyansu>
5. Офіційний сайт Міністерства Оборони України. Історія участі Збройних Сил України в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.mil.gov.ua/diyalnist/mirotvorchist/istoriya-mirotvorchoi-diyalnosti-zbrojni-sil-ukraini.html>
6. Офіційний сайт Міністерства Оборони України. У складі Місії ООН є троє українських жінок-військовослужбовців [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://armyinform.com.ua/2019/07/za-roky-nezalezhnosti-ukrayinski-voyin/>
7. Офіційний сайт Міністерства Оборони України. Україна — важливий контрибутор міжнародної без-

пеки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:-U0zw3WECD0J:https://www.mil.gov.ua/news/2019/07/23/ukraina-vazhlivij-kontributor-mizhnarodnoi-bezpeki/+&cd=1&hl=ru&ct=clnk&gl=ua>

8. Офіційний сайт Міністерства Оборони України. Участь Збройних Сил України у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.mil.gov.ua/diyalnist/mirotvorchist/uchast-zbrojni-sil-ukraini-u-mizhnarodnih-operaciyah-z-pidtrimannya-miru-i-bezpeki.html>

9. Офіційний сайт Спеціального миротворчого центру Національної академії внутрішніх справ. Міжнародна миротворча діяльність МВС України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://smc.naiau.kiev.ua/m%D1%96zhnarodna-mirotvorcha-d%D1%96yaln%D1%96st-mvs-ukra%D1%97ni.html>

10. Офіційний сайт Спеціального миротворчого центру Національної академії внутрішніх справ. Миротворчі місії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://smc.naiau.kiev.ua/chinn%D1%96-m%D1%96s%D1%96%D1%97/>

11. Підписано Угоду щодо створення спільної литовсько-польсько-української бригади. Міністерство Оборони України. 19.09.2014. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mil.gov.ua/news/2014/09/19/pidpisano-ugodu-shhodostvorenniya-spilnoi-litovsko-polsko-ukrainskoi-brigadi/>

12. Поліщук М. Приречений батальйон. Погляд лікаря-політика на участь у миротворчих місіях // Дзеркало тижня. – 2003. – № 49. – 20–26 грудня.

13. Положення про національний персонал МВС України: затвердж. Наказом МВС України від 07.12.2003 року № 1490 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0277-04>.

14. Посольство України в США [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://usa.mfa.gov.ua/news/17905-mirotvorcha-diyalynisty-ukrajini>

15. Постанова Верховної Ради України «Про участь батальйону Збройних Сил України в Миротворчих Силах Організації Об'єднаних Націй у зонах конфліктів на території колишньої Югославії» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2538-12#Text>

16. Про Національну поліцію: закон України від 02.07.2015 року № 580- VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

17. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text

18. Стратегія міжнародної миротворчої діяльності України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435/2009#Text>

19. Угода між Україною та Республікою Польща у справі створення спільної військової частини для участі в міжнародних миротворчих і гуманітарних операціях під егідою міжнародних організацій. 26.11.1997. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/616_007

20. Ханенко С. Тёмные пятна на голубом // Зеркало недели. – 2005. – № 36. – 17–23 сентября.

21. Шелест Ганна. Миротворчість під час війни. Перспективи миротворчої діяльності України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://prismua.org/wp-content/uploads/2018/02/14041.pdf>

References

1. Zakon Ukrainy` «Pro Zbrojni Sy'ly` Ukrainy`» [Elektronny`j resurs]. – Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12#Text>
2. Zakon Ukrainy` «Pro uchast` Ukrainy` v mizhnarodny`x operaciyah z pidtry`mannya my`ru i bezpeky`» [Elektronny`j resurs]. – Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/613-14#Text>

3. Maly'n V. Vremya stuchat' kaskamy' // Internet-gazeta Try'buna. – 2005. – 24 noyabrya. – <http://tribuna.com.ua/news/2005/11/24/39223/>.

4. Misiya Ukrainy' pry' NATO. Uchast' Ukrainy' u mizhnarodny'x operaciyaх z pidtry'mannya my'ru i bezpeky' pid provodom Al'yansu, Sy'lax reaguvannya NATO ta navchannya [Elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: <https://nato.mfa.gov.ua/ukrayina-ta-nato/uchast-ukrayini-u-mirotvorchih-operaciyaх-pid-provodom-alyansu>

5. Oficijny'j sajt Ministerstva Oborony' Ukrainy'. Istoriya uchasti Zbrojny'x Sy'l Ukrainy' v mizhnarodny'x operaciyaх z pidtry'mannya my'ru i bezpeky' [Elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: <https://www.mil.gov.ua/diyalnist/mirotvorchist/istoriya-mirotvorchoi-diyalnosti-zbrojnii-sil-ukraini.html>

6. Oficijny'j sajt Ministerstva Oborony' Ukrainy'. U skladi Misiyi OON ye troye ukayins'ky'x zhinok-vijs'kovosluzhbovciv [Elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: <https://armyinform.com.ua/2019/07/za-roky-nezalezhnosti-ukrayinski-voyin/>

7. Oficijny'j sajt Ministerstva Oborony' Ukrainy'. Ukraina — vazhly'vy'j kontry'butor mizhnarodnoyi bezpeky'. [Elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:-U0zw3WECD0J:https://www.mil.gov.ua/news/2019/07/23/ukraina-vazhliivj-kontributor-mizhnarodnoi-bezpeki/+&cd=1&hl=ru&ct=clnk&gl=ua>

8. Oficijny'j sajt Ministerstva Oborony' Ukrainy'. Uchast' Zbrojny'x Sy'l Ukrainy' u mizhnarodny'x operaciyaх z pidtry'mannya my'ru i bezpeky' [Elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: <https://www.mil.gov.ua/diyalnist/mirotvorchist/uchast-zbrojni-sil-ukraini-u-mizhnarodnih-operaciyaх-z-pidtrimannya-miru-i-bezpeki.html>

9. Oficijny'j sajt Special'nogo my'rotvorchogo centru Nacional'noyi akademiyi vnutrishnix sprav. Mizhnarodna my'rotvorcha diyal'nist' MVS Ukrainy' [Elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: <https://smc.naiu.kiev.ua/m%D1%96zhnrodna-mirotvorcha-d%D1%96yaln%D1%96st-mvs-ukra%D1%97ni.html>

10. Oficijny'j sajt Special'nogo my'rotvorchogo centru Nacional'noyi akademiyi vnutrishnix sprav. My'rotvorchi misiyyi [Elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: <https://smc.naiu.kiev.ua/chinn%D1%96-m%D1%96s%D1%96%D1%97/>

11. Pidpy'sano Ugodu shhodo stvorenniya spil'noyi ly'tov's'ko-pol's'ko-ukayins'koyi bry'gady'. Ministerstvo Oborony' Ukrainy'. 19.09.2014. [Elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: <http://www.mil.gov.ua/news/2014/09/19/pidpisano-ugodu-shhodostvorenniya-spilnoi-litovsko-polsko-ukrayinsko-brigadi/>

12. Polishhuk M. Pry'recheny'j batal'jon. Poglyad likarya-polity'ka na uchast' u my'rotvorchy'x misiyyax // Dzerkalo ty'zhnya. – 2003. – # 49. – 20–26 grudnya.

13. Polozhennya pro nacional'ny'j personal MVS Ukrainy': zatverdzh. Nakazom MVS Ukrainy' vid 07.12.2003 roku # 1490 [Elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0277-04>.

14. Posol'stvo Ukrainy' v SShA [Elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: <https://usa.mfa.gov.ua/news/17905-mirotvorcha-diyalnisty-ukrajini>

15. Postanova Verxovnoyi Rady' Ukrainy' «Pro uchast' batal'jonu Zbrojny'x Sy'l Ukrainy' v My'rotvorchy'x Sy'lax Organizaciyi Ob'yednany'x Nacij u zonax konfliktiv na tery'toriyi koly'shn'oyi Yugoslavii» [Elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2538-12#Text>

16. Pro Nacional'nu policiyu: zakon Ukrainy' vid 02.07.2015 roku # 580- VIII [Elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

17. Statut Organizaciyi Ob'yednany'x Nacij i Statut Mizhnarodnogo Sudu [Elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text

18. Strategiya mizhnarodnoyi my'rotvorchoyi diyal'nosti Ukrainy' [Elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435/2009#Text>

19. Ugoda mizh Ukrainoyu ta Respublikoyu Pol'sha u spravi stvorenniya spil'noyi vijs'kovoyi chasty'ny' dlya uchasti v mizhnarodny'x my'rotvorchy'x i gumanitarny'x operaciyaх pid egidoyu mizhnarodny'x organizacij. 26.11.1997. [Elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/616_007

20. Xanenko S. Tёмные pyatna na golubom // Zerkalo nedely'. – 2005. – # 36. – 17–23 sentyabrya.

21. Shelest Ganna. My'rotvorchist' pid chas vijny'. Perspekty'vy' my'rotvorchoyi diyal'nosti Ukrainy' [Elektronny'j resurs]. – Rezhy'm dostupu: <http://prismua.org/wp-content/uploads/2018/02/14041.pdf>